

ПРАВО НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ; ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО

УДК 342.52

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.2.25>

Анатолій Іванович Марущак,

*доктор юридичних наук, професор,
Національна академія Служби безпеки України (м. Київ);*

<https://orcid.org/0000-0003-0069-3727>,

e-mail: amarushchak@ukr.net;

Наталія Олегівна Кудрявцева,

Національна академія Служби безпеки України (м. Київ);

<https://orcid.org/0000-0003-0986-5337>,

e-mail: natalya1040@ukr.net

**Доступ до інформації про діяльність Служби безпеки
України в контексті протидії дезінформації**

Досліджено механізм доступу до інформації про діяльність Служби безпеки України і можливість його використання з метою протидії дезінформації. Цілеспрямоване створення та поширення дезінформації про роботу державного органу (у нашому випадку Служби безпеки України) нівелює його авторитет, створює викривлену характеристику роботи та безпосередньо впливає на якість виконання завдань і функцій. Саме тому здійснено аналіз можливостей використання найбільш доступних способів – механізмів доступу до публічної інформації – з метою протидії дезінформації про Службу безпеки України. Через універсальний характер результати дослідження можна застосовувати в роботі інших державних органів.

Ключові слова: дезінформація, Служба безпеки України, доступ до інформації, виступи у засобах масової інформації, вебсайт, запит на доступ до публічної інформації.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Стрімкі темпи поширення дезінформації в засобах масової інформації, соціальних мережах, виступах публічних осіб і спричинення неоправданної шкоди від неї роблять дезінформацію предметом досліджень у політичній, психологічній, філософській та юридичній науках.

Поширеною є думка, що вперше світ стикнувся з масовою організованою компанією дезінформації в 2016 р. під час виборів президента США та референдуму Brexit у Великобританії. Проте за своєю природою явище дезінформації далеко не нове, а категоріальний

апарат до нього напрацьовується вченими вже не одне століття. Поки дослідники обдумують коректне визначення поняття, дезінформація стрімко поширюється серед населення, сприяючи хибному сприйняттю тих чи інших обставин і фактів.

Здебільшого основною метою дезінформації є створення хибної думки про реальний стан справ із корисливою метою. Дезінформацію зазвичай важко виявити та протидіяти їй, а запобігти в більшості випадків зовсім неможливо. У зв'язку із цим чимало держав і міжнародних організацій здійснюють пошук заходів у сфері протидії цьому негативному явищу сьогодення. Долучається до таких заходів і Україна. Так, у квітні 2022 р. на 49-му засіданні Ради ООН з прав людини на запит України держави-члени ухвалили план дій щодо боротьби з дезінформацією. Офіційно Україною, Японією, Латвією, Литвою, Польщею, Великобританією і США були запропоновані резолюції, що визначали роль держав у протидії негативному впливу дезінформації на здійснення та реалізацію прав людини¹.

Особливу небезпеку становить поширення неправдивої інформації про роботу державних органів, структур, посадових осіб, що дестабілізує обстановку всередині країни і може становити реальну загрозу її інтересам, територіальній цілісності, існуванню державності в цілому.

Під час участі у Всеукраїнському форумі «Україна 30. Культура, медіа, туризм» Президент України В. Зеленський зазначив, що сьогодні у світі між інформацією та дезінформацією точиться боротьба, жертвами якої, як і в класичній війні, можуть стати мільйони людей, і що хтось цю війну називає війною завтрашнього дня, наступного тисячоліття, проте в нашій країні вона триває зараз². Водночас якщо для класичної війни потрібна зброя, то для інформаційної – не менш дієві механізми протидії їй. Одним із таких, на нашу думку, найбільш ефективних і швидких механізмів є доступ до інформації про діяльність державних органів. Реалізуючи право на доступ до інформації в державних органах з'являється можливість ознайомити населення з альтернативною думкою, задовольнити суспільний інтерес громадськості до інформації, спростувати викладені матеріали тощо.

¹ Рада ООН з прав людини ухвалила резолюцію про «фейкові новини» та закликала держави боротися з мовою ворожнечі // Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення : офіц. сайт. 02.04.2022. URL: <https://www.nrada.gov.ua/rada-oon-z-prav-lyudyny-uhvalyla-rezolyutsiyu-pro-fejkovi-novyny-ta-zaklykala-derzhavy-borotysya-z-movoyu-vorozhnechi> (дата звернення: 07.06.2022).

² Участь Президента України В. Зеленського у Всеукраїнському форумі «Україна 30. Культура, медіа, туризм». *Україна: події, факти, коментарі*. 2021. № 4. С. 3.

Стан дослідження проблеми

Проблематику дезінформації, особливості її виникнення та шляхи протидії вивчали науковці, медійники, громадські діячі, журналісти. Так, Д. Дворовий та А. Людва досліджували питання шляхів подолання дезінформації в інтернеті, М. Філіппов – у контексті психологічних розробок, Ю. Лісовська – з точки зору адміністративно-правового забезпечення інформаційної безпеки, С. Брайчевський – крізь призму соціології тощо.

Водночас нами не було знайдено фундаментальних напрацювань щодо можливості протидії дезінформації через механізм використання доступу до інформації про діяльність державних органів. Зазначене свідчить про необхідність проведення такого дослідження.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є розкриття особливостей доступу до інформації про діяльність Служби безпеки України (далі – СБУ) як ефективного способу протидії дезінформації.

Для досягнення мети статті вирішено такі *завдання*: проаналізовано найбільш поширені механізми доступу до інформації про діяльність СБУ; вивчено питання виникнення дезінформації та розкрито способи її попередження; сформульовано окремі пропозиції щодо більш ефективного використання доступу до інформації з метою протидії дезінформації про діяльність СБУ.

Наукова новизна дослідження

У ході дослідження розглянуто доступ до інформації про роботу СБУ як спосіб протидії дезінформації; сформульовано ефективність і проаналізовано можливості протидії дезінформації за допомогою використання механізму доступу до інформації про діяльність СБУ.

Виклад основного матеріалу

У зв'язку з тим, що станом на 2021 р. єдиного та вичерпного визначення поняття дезінформації сформульовано не було, це спонукає національні уряди, які намагаються протидіяти її поширенню, до власних інтерпретацій [1, с. 4]. Так, варто згадати ініціативу Міністерства культури, молоді і спорту України 2020 р. з розробки проекту Закону щодо забезпечення національної інформаційної безпеки та права на доступ до достовірної інформації, відомого як «законопроект про дезінформацію». У законопроекті пропонувалося розуміти лише шкоду державі, при цьому відмежовуючи дезінформацію від суміжного поняття: дезінформація – це те, де фігурує держава, а де немає держави, це недостовірна інформація [2]. Однак через неготовність суспільства, низький рівень оцінки ризиків, а також недосконалий рівень юридичної техніки законопроект за результатами громадського обговорення і оцінки міжнародних експертів було піддано критиці та в результаті відхилено.

Наприкінці 2021 р. Президент України Указом № 685/2021 увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 р. і затвердив Стратегію інформаційної безпеки¹. Метою Стратегії є, зокрема, посилення спроможностей щодо забезпечення інформаційної безпеки держави, її інформаційного простору, підтримки інформаційними засобами соціальної та політичної стабільності, оборони держави тощо. Щодо поняття «дезінформація», яке у Стратегії згадується більше десяти разів, а в тексті має уточнення («недостовірна інформація (дезінформація)») та протиставлення («дезінформація та деструктивна пропаганда», «дезінформація та інформаційні операції», «дезінформація та маніпулятивна інформація»), то безпосередньо його визначення відсутнє.

Загалом дискусії щодо термінології та предмета боротьби з дезінформацією не вирішені і досі. Серед науковців поняття дезінформації розуміється по-різному. Із точки зору психології, брехня чи, як прийнято у наукових джерелах, дезінформація – це невід’ємний феномен соціуму та людини як виду, що його утворює [3, с. 286].

У широкому (побутовому) розумінні дезінформація розуміється як викривлена, спотворена, неправдива інформація, можливо спотворена умисно (наклеп, плітки); у вузькому (фаховому, професійному) – як спосіб (різновид) психологічного впливу на свідомість людини (суспільства), засобом якого є інформація.

Відсутність єдиного визначення дезінформації не є перешкодою для її масового поширення серед населення. Цілком зрозуміло, що спекулятивне маніпулювання інформацією, яка виявляється в цілеспрямованому поширенні недостовірної, неповної або упередженої інформації, а також її приховування або перекручування є потенційними загрозами та небезпеками, що впливають на національні інтереси особи, держави та суспільства [4, с. 9].

Таким чином, державні органи зацікавлені в мінімізації кількості неправдивої інформації, яка дискредитує державу, зокрема діяльність СБУ. У зв’язку із цим на сьогодні в Україні створено два центри, діяльність яких пов’язана із протидією дезінформації: Центр протидії дезінформації (як робочий орган РНБО України) та Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки при Міністерстві культури та інформаційної політики України, який працює у формі підрозділу інформаційного агентства «Укрінформ» (зі схожими функціями до медіа або ж фактчекінговими організаціями). Зазначені центри досить

¹ Стратегія інформаційної безпеки : затв. Указом Президента України від 28.12.2021 № 685/2021 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення: 07.06.2022).

схожі на свої європейські аналоги, їх діяльність спрямована на боротьбу з умисним поширенням неправдивої інформації з наміром завдати шкоди суспільному інтересу.

Суб'єктом державної політики в контексті протидії дезінформації є також Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення – державний регулятор у галузі телерадіомовлення [5, с. 11].

Складність протидії дезінформації державними органами обумовлена кількома причинами. По-перше, висока ефективність за певної простоти і відносної фінансової доступності робить дезінформацію досить вигідною для застосування в діяльності політичних і військових структур, спецслужб, злочинних організацій, ЗМІ [6, с. 78]. По-друге, дезінформацію фактично неможливо контролювати через високі темпи зростання автоматизації інформаційних процесів, а тому виникає реальна можливість стійкої в часі генерації контенту, який неадекватно висвітлює ті чи інші події і тим самим спотворює інформаційну картину реальності [7, с. 91]. По-третє, небезпечність дезінформації полягає також у тому, що навіть одна успішна операція з дезінформування має продовжуваний дезорієнтаційний вплив, що негативно впливає на здатність об'єкта об'єктивно оцінювати інші (наступні) здобуті відомості, ставлячи під сумнів їх достовірність [6, с. 84]. Найбільш поширеними різновидами дезінформації прийнято вважати фейки (неправдиві повідомлення), діпфейки (підроблені відео), підробки сайтів і аккаунтів офіційних структур тощо [8].

Водночас в умовах тотальної дезінформації серед населення ще зберігся рівень довіри до офіційних повідомлень органів державної влади. Так, наприклад, уважається, що будь-яку інформацію варто ставити під сумнів, якщо вона отримана з неофіційних джерел. Верифікувати інформацію через офіційні відомства перед тим, як у неї повірити та її поширити, а також не поширювати матеріали від особистих джерел і довіряти лише офіційним джерелам закликають через свої телеграм-канали Центр протидії дезінформації при РНБО та Генштаб ЗСУ.

Серед порад як не стати жертвою дезінформації, оприлюднених ДСНС України, є поради не поширювати інформацію із сумнівних джерел, перевіряти її з відомостями на офіційних сторінках і каналах державних органів та суспільного мовлення; через те, що ворог поширює інформацію, яку неможливо перевірити, рекомендують звіряти кожну тривожну новину з офіційними джерелами; у випадку відсутності інтернет-зв'язку або зламу сторінок державних органів звертатися за інформацією до суспільного мовлення або вмикати абонентську радіоточку¹.

¹ 10 порад від ДСНС України як не стати жертвою дезінформації // Facebook : соц. мережа. 24.02.2022. URL: <https://www.facebook.com/mvs.gov.ua/posts/319070616915261> (дата звернення: 07.06.2022).

Отже, значущу роль у механізмі протидії дезінформації відіграє публікація повідомлень на офіційних ресурсах органів, установ. Офіційні повідомлення на своїх ресурсах розміщує і Служба безпеки України. Відповідно до ч. 1 ст. 7 Закону України «Про Службу безпеки України» СБУ інформує про свою діяльність через засоби масової інформації шляхом надання відповідей на запити про доступ до публічної інформації та в інших формах у визначеному законодавством порядку¹.

На сьогодні найбільш популярними й ефективними, порівняно з іншими способами інформування про діяльність СБУ, є публікації на офіційних вебресурсах СБУ та надання відповідей на запити.

Так, у СБУ є офіційна інтернет-сторінка, на якій публікуються виступи публічних осіб, статті з інформацією про діяльність органу. Розміщення інформації здійснюється систематично та наповнюється за поданням структурних підрозділів СБУ. Неодноразово цей сайт піддавався кібератакам, що звичайно свідчить про важливість розміщення повідомлень на ньому. Те, що сайти офіційних органів є джерелом достовірної інформації, підтверджує і той факт, що перед початком повномасштабного вторгнення РФ у січні 2022 р. було здійснено масову атаку на вебсайти державних органів. Так, Державна служба спецзв'язку та захисту інформації повідомляє, що в ніч на 14 січня 2022 р. від кібератаки постраждали 22 сайти органів державної влади, 6 зазнали «значної шкоди», 70 – відключили за вказівкою Держспецзв'язку та Служби безпеки України².

28 лютого 2022 р. Управління СБУ в Івано-Франківській області на фейсбук-сторінці оприлюднило інформацію, що ворог запустив нову кампанію з дезінформації шляхом надсилання на адреси електронних скриньок державних установ листів від імені нібито СБУ про нібито евакуацію. Ці листи містили вірус.

Щодо соціальних мереж, то вони стали чи не найефективнішою та оперативною платформою для дезінформації завдяки можливості створення дописів «в один клік», наявності гіперпосилань, можливості коментарів, створення повідомлень у великих групах тощо. Суспільно значущі новини часто з'являються найшвидше саме в соцмережах. Крім того, вони, як правило, мають лаконічний характер, що

¹ Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 № 2229-ХІІ // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 07.06.2022).

² Від кібератаки 14 січня постраждали 22 державних органи // Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України : офіц. сайт. 24.01.2022. URL: <https://cip.gov.ua/ua/news/vid-kiberataki-14-sichnya-postrazhdali-22-derzhavnikh-organi> (дата звернення: 07.06.2022).

заощаджує час на ознайомлення. Соцмережі роблять роботу державних органів більш помітною для громадян, дозволяють доносити швидше і більше актуальної інформації, ніж через офіційні вебсайти чи традиційні медіа¹.

У зв'язку із цим, а також тим, що протидію дезінформації ефективніше здійснювати на платформах, де вона поширюється, органи державної влади також створюють офіційні сторінки на таких ресурсах, як Facebook, Telegram і Twitter.

Водночас робота на таких платформах має свої недоліки. По-перше, поряд з офіційними сторінками існують ще неофіційні, які за назвами збігаються чи є тотожними (наприклад, сторінка СБУ у Facebook) і у пошуковому запиті з'являються першочергово, що вводить в оману не дуже уважного користувача такими ресурсами. У цьому випадку рекомендуємо заходити на офіційний вебресурс органу та переходити за наведеним там посиланням у потрібний додаток. По-друге, питання розміщення офіційної інформації в соціальних мережах зазвичай внутрішньо не регламентовано. Зміни у внутрішні накази міністерств, відомств, служб не вносяться, а ведення та наповнення таких додатків здійснюється хаотично, вибірково, зазвичай несистематично на основі актів про розміщення інформації на їх офіційному вебсайті.

Хоча в цілому робота державних органів на поширених соціальних платформах значно спрощує донесення потрібної інформації до кінцевого споживача.

СБУ також було створено офіційні сторінки у Telegram, Facebook, Instagram, Twitter, YouTube. При цьому через них здійснюється також популяризація офіційного вебсайту. Так, в одному з повідомлень у Telegram-каналі СБУ зазначається, що російські окупанти атакують Україну не лише на фронті, а ворожі фейки та дезінформація також зброя. Щоб не потрапити під вплив інформаційних атак агресора, закликають підписуватися на офіційні верифіковані сторінки державних установ та отримувати перевірену інформацію з першоджерел: сайту СБУ www.ssu.gov.ua (без жодних додаткових символів), сторінок у Telegram і Facebook (тільки верифіковані канали, обов'язково із синьою галочкою).

Ще одним дієвим механізмом боротьби з дезінформацією є виступи посадових осіб СБУ в засобах масової інформації. Це може бути участь у брифінгах, обговореннях, телемарафонах тощо.

¹ Ближче до людей, або як державні органи України представлені у соцмережах // УКРІНФОРМ : сайт. 01.12.2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3360371-blizce-do-ludej-abo-ak-derzavni-organi-ukraini-predstavleni-u-socmerezah.html> (дата звернення: 07.06.2022).

Крім публікацій на сайтах, виступів у ЗМІ, СБУ задовольняє потребу в інформації про діяльність СБУ через розгляд запитів на публічну інформацію, що здійснюється, зокрема, відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»¹. Проте в умовах воєнного стану реалізація права на доступ до публічної інформації має свої особливості. Так, існує думка, що цілком доцільним було б в умовах воєнного стану тимчасово призупинити надання СБУ відповідей на листи та звернення підприємств, установ і організацій, запитів на публічну інформацію, адвокатських запитів, звернень громадян, що не стосуються воєнного стану, військової діяльності, надання медичної допомоги, евакуації населення тощо.

За такої умови конституційне право на звернення до суб'єктів владних повноважень, гарантоване ст. 40 Основного Закону України, є одним із 18 прав і свобод людини та громадянина, яке не може бути обмежене навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану відповідно до ст. 64 Конституції України. Таким чином, обмеження конституційного права громадян направляти індивідуальні чи колективні звернення та отримувати відповідь навіть в умовах воєнного стану є неприпустимим.

Українським законодавством в умовах воєнного стану є оперативний доступ до публічної інформації (через офіційні вебсайти, соцмережі), що становить значний суспільний інтерес і пов'язаний з реалізацією, зокрема, прав людини на життя, здоров'я, свободу і безпеку (про аварії, катастрофи та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян). При цьому на офіційному вебсайті Уповноваженого з прав людини роз'яснено особливості реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. Зазначається, що в умовах воєнного стану доступ до публічної інформації є надзвичайно важливим правовим інструментом, здатним врятувати життя та вберегти здоров'я людини. Завчасне інформування громадян про загрозу нападу, окупації може сприяти своєчасній евакуації населення, запобігти гуманітарним катастрофам і вчиненню злочинів проти людяності, геноциду російськими військами².

Під час реалізації права на доступ до публічної інформації не варто забувати про ведення ворожими силами інформаційної війни і

¹ Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 07.06.2022).

² Розгляд звернень та запитів громадян на публічну інформацію в умовах воєнного стану // Уповноважений Верховної ради України з прав людини : офіц. сайт. 14.04.2022. URL: https://ombudsman.gov.ua/uk/news_details/rozhlyad-zvernen-ta-zapitiv-gromadyan-na-publichnu-informaciyu-v-umovah-voeyennogo-stanu (дата звернення: 07.06.2022).

важливість розрізняти, чи ми маємо справу із запитом реальних громадян чи штучними повідомленнями ботоферм, які особливо загострюють свою роботу в умовах військової агресії. Наприклад, у повідомленні СБУ від 28 березня 2022 р. йдеться, що з початку війни СБУ ліквідувала 5 ворожих ботоферм потужністю понад 100 тис. фейкових акаунтів¹.

Зусилля органів державної влади, громадськості і ЗМІ повинні бути об'єднані, адже коефіцієнт корисної дії від боротьби з дезінформацією підвищуватиметься, якщо ця діяльність сфокусована на організаційно-інституційні стратегічні напрями [9, с. 128]. Так, яскравим прикладом протидії дезінформації є випадок, коли найбільші технологічні компанії Facebook, Google і Microsoft, а також LinkedIn, Reddit, Twitter і YouTube повідомили у спільній заяві, що вони взаємодіють із метою протидії шахрайству і дезінформації про новий тип коронавірусу, відсилаючи користувачів соціальних мереж, які коментували відповідні пости, ставили під ними лайк або ділилися цією інформацією з будь-ким, на сторінку Всесвітньої організації охорони здоров'я².

У цьому контексті позитивною практикою було би запровадження необхідності обов'язкових гіперпосилань на першоджерело (особливо в контексті інформації про діяльність державних органів, зокрема СБУ), а також автоматичне відсилання на офіційний сайт органу.

Проте універсальних рецептів боротьби з фейками та іншими проявами дезінформації досі не існує, загальновизнаною залишається орієнтація на те, що еталоном захисту від маніпуляції свідомістю людини є передусім міцність демократичних традицій кожного суспільства [10, с. 26].

Висновки

Наголосимо, що виступи у ЗМІ, підготовка відповідей на запити, ведення офіційного вебсайту та сторінок на інтернет-ресурсах є найбільш поширеними механізмами доступу до інформації про діяльність СБУ.

¹ З початку війни СБУ ліквідувала 5 ворожих ботоферм потужністю понад 100 тис. фейкових акаунтів // Служба безпеки України : офіц. сайт. 28.03.2022. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/z-pochatku-viiny-sbulikvidovala-5-vorozhykh-botoferm-potuzhnisti-ponad-100-tys-feikovykh-akauntiv> (дата звернення: 07.06.2022).

² В Facebook придумали новий спосіб боротьби з фейками о коронавірусе // ЛІГА.Tech : сайт. 16.04.2020. URL: <https://tech.liga.net/technology/novosti/v-facebook-pridumali-novyy-sposob-borby-s-feykami-o-koronaviruse> (дата звернення: 07.06.2020).

У статті досліджено загальні причини виникнення дезінформації, розглянуто можливість ефективного використання доступу до інформації про діяльність СБУ в контексті протидії дезінформації. Проаналізовано такі механізми доступу до інформації, як ознайомлення з інформацією на вебсайтах, виступи у ЗМІ офіційних представників, підготовку відповідей на запити тощо. Також описано низку особливостей реалізації права громадян на доступ до інформації у воєнний час.

Перспективи подальших розвідок полягають у необхідності пошуку універсальних способів запобігання виникненню дезінформації, а також більш детальному опрацюванні всіх особливостей дезінформації з метою дослідження можливості її спростування чи використання на користь роботи державних органів.

Список бібліографічних посилань: 1. Дворовий М., Людва А. Протидія дезінформації в Інтернеті: куди рухатися Україні. Грудень 2021 : аналіт. звіт. Київ, 2021. 29 с. URL: <https://www.nrada.gov.ua/protydiya-dezinformatsiyi-v-interneti-kudy-ruhatysya-ukrayini> (дата звернення: 07.06.2022). 2. Петренко Г. Володимир Боролянський: Проєкт закону про дезінформацію потребує краш-тесту // Детектор медіа : сайт. 20.01.2020. URL: <https://detector.media/infospace/article/174053/2020-01-20-volodymyr-borodyanskyu-proiekt-zakonu-pro-dezinformatsiyu-potrebuie-krash-testu> (дата звернення: 07.06.2022). 3. Філіппов М. О., Зубовський Д. С. Проблема дезінформації як предмет аналізу в сучасних психологічних дослідженнях. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. № 4 (35). С. 286–291. 4. Лісовська Ю. П. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 19 с. 5. Карпенко О. В. Вироблення стратегічних підходів та практичних рекомендацій із протидії поширенню в Україні дезінформації засобами соціальних медіа. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2021. № 1. С. 7–14. 6. Шлапаченко В. М. Дезінформація як спосіб інформаційно-психологічного впливу. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2013. № 2. С. 78–86. 7. Брайчевський С. М. Дезінформація як нелінійний ефект взаємодії інформаційних тематичних потоків. *Інформація і право*. 2011. № 2. С. 91–97. 8. Кулеш С. Кибератаки и фейки: какими бывают, как распознать и защититься // ІТСua : сайт. 17.03.2022. URL: <https://itc.ua/news/kiberataki-i-fejki-kakimi-byvayut-kak-raspoznat-i-zashchitsya> (дата звернення: 07.06.2022). 9. Батиргареева В. С. Основні напрями протидії поширенню дезінформації (на прикладі пандемії COVID-19). *Інформація і право*. 2020. № 2. С. 121–131. 10. Малярєнко В. І. Кращі практики зарубіжного досвіду боротьби з фейками та дезінформацією. *Інформація і право*. 2021. № 3. С. 21–27.

Надійшла до редколегії 12.06.2022

Marushchak A. I., Kudriavtseva N. O. Access to information about the activities of the Security Service of Ukraine in the context of countering disinformation

Rapid globalization and informatization of everyday processes, mass use of Internet resources and social networks contribute to the uncontrolled spread of disinformation. A general analysis of the concept of disinformation was carried out, its various interpretations were considered, and it was highlighted in broad and narrow understandings. The measures implemented by Ukraine to combat this dangerous phenomenon are outlined. Separate characteristics of the concept of “disinformation” are provided.

On the example of the Security Service of Ukraine, the peculiarities of citizens' access to information about its activities are considered, the possibility of using mechanisms of access to public information in the context of countering disinformation about the state body is investigated. Thus, the role of timely and high-quality filling of official web resources of authorities, in particular the Security Service of Ukraine, was considered. It has been proven that the sites are official sources of reliable information about the work of state bodies, which is why they most often become the object of cyber attacks.

The effectiveness of speeches in the mass media, control over the work of electronic mailboxes, as well as the peculiarities of official publications in social networks were analyzed. An overview of the official pages of the Security Service of Ukraine was carried out, and the information posted there was analyzed.

The issue of access to public information through the provision of answers to requests was studied, the list of features of the realization of the right to information in wartime was analyzed. Since operational access to public information (via official websites, social networks) that is of significant public interest and is, in particular, related to the implementation of human rights to life, health, freedom and safety (about accidents, disasters and other extraordinary events, that have happened or may happen and threaten the safety of citizens) is important in wartime conditions, then any restrictions by the state bodies on the constitutional right of citizens to send individual or collective appeals and receive a response are inadmissible.

The importance of the research lies in its universality and the possibility of practical use of the analysis results to improve the effectiveness of the work to counter disinformation of other state authorities.

Key words: disinformation, Security Service of Ukraine, access to information, speeches in mass media, website, request for access to public information.

